

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félre 2 ftal fset-
heinek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és értékek küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
ezimzendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-11	1-31	1-61	1-121	1-241	1-52
	széri hirdetések					
	ft	krft	krft	krft	krft	kr
1/16 lap	14	36	70	120	200	360
3/16 "	7	18	35	60	100	180
1/8 "	3	9	17	30	50	90
1/16 "	1	75	450	875	15	25
1/16 "	90	225	440	750	1250	2250

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányzor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadjanak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (Főter. gr. To-
lói Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. f. tá szám-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina
János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

MEGHIVÁS.

Az erdélyi gazd. egylet ez évi rendes köz-
gyűlését ápril hó 14-én d. e. 10 órakor fogja
a városi vigarda (redoute) termében megtarta-
ni, miről az egylet helyt lakó s vidéki tagjai
azon kéréssel értesítettnek, hogy a kijelölt idő-
ben és helyen minél nagyobb számmal meg-
jelenni méltóztassanak.

Közgyűlési napirend:

- 1) Elnöki megnyitó.
- 2) Titkári jelentés.
- 3) Pénztári jelentés és a pénztárvizsgáló
bizottság jelentése.

4) Tagok indítványai.

5) Ülés bezárta.

Kelt az erdélyi gazd. egylet igazgató vá-
lasztmányának Kolozsvárt 1874. ápril hó 9-én
tartott üléséből.

Báró Huszár Sándor,
egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Felhívás

a „Probus“ néven föllállítandó szőlőművelési, pin-
czészeti és előlegezési egylet ügyében.*)

Korunk legégetőbb kérdésének megoldása a fokozott
termelésben rejlik, melyet minden tekintetben előmozdítani
és minden hazáinak, ki hazája érdekét szívón hordja, kötelessége.

Ha az életrevaló ipar emelése többé-kevésbbé a kor-
mány kötelessége, ugy a termelés fokozása leginkább a
termelők egyesült működésének feladata.

Ipar, baromtenyésztés és bortermesztés azon három
keresetág, mely által hazánk lakosai jobb létre juthatnak
s magosabb műveltséget érhetnek el.

Ne feledjük, hogy más jövőnek nézünk elébe, mihelyt
a vasuti összeköttetés Brassó és Galacz között és ez uton
Galacz, Stettin és Hamburg között létrejön, és más jövője
nyilik boraink kivitelének, ha Erdély Lengyelországgal is
egyenes összeköttetésben lesz.

Mindenekfelett azonban boraink a kivitelre alkalma-
sokká kell, hogy legyenek és keresletének folyton több
vidéket kell meghódítanunk, melyel ma nem bírunk. An-
nyi bizonyos, hogy boraink már is általános figyelmet éb-
resztettek, a mi feladatunk, hogy a jó hirt, melyet kiér-
demelnek, jövőre is fenntartsuk.

Erdély ezelőtt 47,000 holdon üzte a szőlőművelést,
feltehető, hogy ma mintegy 50,000 hold van művelés alatt;

* Jelen országos fontosságú indítványt melegen ajánljuk
hazánk bortermelő közönségének méltányló figyelmébe; a
részletes alapszabálytervezetet külön lenyomatban jövő számunk-
hoz fogjunk mellékelni.

Szerk.

azon 47,000 hold 2 millió 219,000 erdélyi veder bort termelt, tehát holdanként körülbelül csak 47 vedret; a termelés azonban 5.885.000 vederre volna számítható, ha a szőlőtő észszerű kezelése mindenütt elérettethetnék.

A 47,000 hold borvidékből 22,000 hold a Királyföldre esik, nem tagadható azonban, hogy ép a Királyföld borai, részint helyesebb szőlőtő-választás, részint a bor észszerűbb kezelése által szerfelett megjavulhatnak.

Egyébiránt általán egész Erdélyben hiányát érezzük a szőlőfajok helyes megválasztásának s a jó pinczekezelésnek; e hiányok nélkül Erdély rég magos fokán állana a bortermesztésnek.

Erdélyben még ezer meg ezer hold hever ugarban, elég helytelenül nem használva egyébre, mint legelőnek, hogy barmot tartunk rajta, mi észszerű kezeléssel az istállóban vagy helyesen szabályozott legelőgazdaság mellett sokkal magosabb értéket érne el s több hasznot hajtana, mint tényleg hajt.

Borászat, gyümölcstermelés és baromtenyésztés czélszerű arányba hozva egymással, Erdély lakóainak jóllétét bizonyára nem képzelt mérvben előmozdítaná.

Ama pompás, délre fekvő lejtők a Küküllő oldalain a Mezőség stb. vidékei, hol eke nem járhat és nem is kel hogy járjon, mily nagy mennyiségű jó bort nem szolgáltatathatnának?

Valóban elérkezett ideje, hogy a bortermesztés Erdélyben javíttassék és ez által az ország jobblétének bő forrásává legyen.

Erdély bortermelő ország, nálunk tudvalevőleg kitűnő borokat termelhetni és a jelenleg ajánlkozó biztos segéd-szerek segítségével azon helyzetben vagyunk, hogy olcsó áron nagy mennyiségű közepes bort állíthatunk elő.

Való, hogy hidegebb fekvésű helyeken johannisbergi nem terem, de tartós szőlőfajokkal jó fekvésű hegyoldalon jó, közepes bort nyerünk, melyet nagy mennyiségben termeszthetünk, kell, hogy termesszünk.

Egyébiránt nem is létezik növény, mely ilyen egyenetlen kezelés és oly különböző égvő alatt, oly tartós és háládatos legyen s e mellett majdnem 25 foknyi hideget kiálljon, mint a szőlőtő.

Mi bizonyára elfogadható terményt nyerünk, ha az arra alkalmas fajokat válasszuk, czélszerűen ápoljuk s a bort észszerű módon kezeljük.

A szőlőművelés Erdélyben s névszerint a Mezőségen is utat kell, hogy törjön tovább magának, az illető vidékek sajátosságai szerint tartós és termékeny szőlőfajok választandók ki és észszerűen művelendők; e feladatot azonban egyesek nem oldhatják meg, hanem a nagy cél elérésére az illetőknek egyesülniök kell.

Sajátságos jelenség, hogy azon törekvések, melyek Kolozsvártt a szőlőművelés érdekében indultak meg, az országnak szászoktól lakott részében egyáltalában nem is ismeretesek, hogy Paget János érdemei a szőlőművelés körül, az országnak talán csak magyarok által lakott részében méltányoltatnak, hogy a kolozsvári pinczeegyletről a Királyföldnek nincs tudomása s annál kevésbbé azon érde-

mekről, melyet ez egylet is az erdélyi borok nemesítése körül szerzett magának.

Nem egyszer találkozunk az anyagi érdekek terén s a helyett, hogy azok közösségénél fogva közelednénk egymáshoz, még nagyobbodik a szakadás, mely elválaszt minket azoktól, kikkel egy haza földén vagyunk hivatta élni és halni. —

Ha szőlőművelésünk jelenlegi állapotát tekintjük, nagy találjuk, hogy még mind a régi slendrián módszer van divatban s az eredmény, mit általán elérünk, megfelel a művelésnek, mely gyakorlatban van.

Mi ugynevezett tiszta, természetes bort termelünk s csodálkozunk rajta, hogy az kereskedésben nem használható s hogy az üvegben zavaros zagyvalékká lesz. Hiányában vagyunk oly embereknek, kik a bor észszerű kezeléséhez értsenek és a népnek szolgálatjára álljanak; hogy hány pinczetulajdonos van azon helyzetben, hogy képzett pinczemestert tartson, könnyen megíthetik azok, kik a dologhoz valamit értenek.

Ezen pinczeegyletek az eddigi szabályok mellett édes keveset segítenek, valamint a gazdasági egyletek sem; e végre oly szervezetet kell kitalálni, mely ne csak szőlőművelők, hanem a pinczetulajdonosok részére is kézzel fogható előnyöket biztosítson s ez csak úgy érhető el, ha egy egyletnek, mely általán a szőlőművelést előmozdítja, oly szervezetet adunk, mely egy részről a birtokos és művelt osztály, másfelől a nép hozzájárulását is lehetővé és kívánatossá teszi.

Ez egyletnek olyan szervezete kell hogy legyen mely felkarolja a szőlőművelés legfőbb ágait és a tagoknak rendelkezésére bocsátja mindazon eszközöket, melyek a fejlettebb műveléshez szükségesek; mivel pénzbeli segély nélkül a helyesebb bánásmód tudalma mitsem ér.

A gazdasági és gyümölcstermelő egyleteknek ez ideig kedvezenz szervezetével tehát egészen szakítanunk kell s az egyletnek egészen sajátos szervezetet kell adnunk.

A bortermelést akarjuk emelni, alapítunk tehát egy borászati egyletet.

Az egylet tagjai termelnek bort, ennek jól kell kezeltetnie, mi ismét egy pincze egylet alapításához vezet.

Ez egylet tagjainak a szükséges javítások megtétele végett pénzre van szükségük s itt egy előlegezési egylet szüksége mutatkozik, mely tagjai számára kisebb mennyiségben biztosítsa azon eszközöket, melyek a műveléshez szükségesek.

Van tehát egy egyletünk, mely három osztályra oszlik: szőlőművelési-, pinczészeti-, és előlegezési osztályra;

s minthogy a történelem szerint Probus*) római császár ültetett nálunk először szőlőt, az egyletnek „Probus“ nevet adunk.

Hogy a jobb termelés előnyeiben részesülhessünk, oly egyleti szervezetet kell alkotnunk, mely ép úgy a művelt

*) (Mark. Aurelius Probus.)

birtokos osztály, mint a kisebb birtokosok hozzájárulását lehetővé, kívánatosá és előnyössé tegye.

Az együletet azonban a népre nézve hozzáférhetővé kell tenni, mit úgy véltünk elérhetni, ha a községekben „testületek” alakulását tesszük lehetővé, melyek három fizető tagnak megfelelő járulékot fizetnek, de e járulék alapján annyi tagot vehetnek fel, a hányan a községben csatlakozni óhajtanak s e mellett a tagok ép azon jogokat élvezik, melyek az egyület többi fizető és alapító tagjait megilletik.

A borászati együletnek egy vidéken vagy egy városban lakozó tagjai az alapszabálytervezet 33 §-e értelmében borászat-egyleti kerületekké egyesülhetnek és magok számára, mint a községi testületek, helyi szabályzatokat alkothatnak, ezek azonban az alapszabályokban kimondott alapelvekkel egybehangzók kell, hogy legyenek.

Ép így több pincze-testület pincze-kerületté és valamely város együleti tagjai pincze-fiókegyletté alakulhatnak (63. §.) mely mellé bizonyos feltételek mellett (az alapszabálytervezet 66. 69. §§-e) egy külön pinczemester alkalmaztatik.

Azon kérdés merülhetne most fel, hol legyen az együletnek székhelye?

Itt is számításba kell venni az ország sajátságos viszonyait. Érett megfontolás után a központi vezetés és a kölcsönegylet székhelyéül Kolozsvárt kell választanunk, mivel itt nagy szőlő és pinczetulajdonosok laknak, továbbá a pénz elhelyezését illetőleg takarékpénztárak, biztosító intézetek, kisegítő együletek vannak, melyeknél az alkalmilag rendelkezésre álló pénztári összegek előnyösen elhelyezhetők s másfelől a központi vezetésre s a kölcsönegylet igazgatására könnyebben találhatók alkalmas, különböző nyelvekben jártas egyéniségek, végre mindehhez járul azon körülmény, hogy itt egyetem s egy felsőbb gazdasági intézet van s így vegyelemzések is könnyebben eszközölhetők, mint bárhol másutt. A központi vezetésre tehát az erdélyi részekben egyetlen város sem alkalmasabb, mint Kolozsvár.

A mi pedig az egyület pinczészeti és szőlőmivelési osztályának székhelyét illeti, e végre a Küküllő vidéke választatott, mint a legalkalmasabb. Ez egyület első tervezői előtt igen sok alapos indok állt, melyek nyomatékosan ajánlják e vidéket.

Az ily székhelynek előnyösen kell egy oly terület közepén fekünnie, mely bortermeléssel foglalkozik s hol igen alkalmas fekvésű helyek vannak a végre, hogy nemes fajú borok természetehessenek. E székhely lakosai kiválsólag bortermeléssel foglalkozzanak, fekvése a vasut mellett tegye lehetővé, hogy a kivitel innen mindenfelé olcsón legyen eszközölhető, már csak azért is, mivel e székhely távolságának a vasuttól a lehető legcsökélyebb kell hogy legyen, továbbá folytonos érintkezésben kell a szomszédos Küküllő-területtel állania. Azok a nagyobb helységek pedig, a melyek a kitűzött nagy czél elérésére alkalmasok, épen a Küküllő mentén fekszenek.

Még egyet. Tagadhatlan, hogy a nemzetiségi rokon-

vagy ellenszenvekkel a bortermelés emelését nem kötetjük össze, de azt sem szabad felednünk, hogy a nemzetiségek a lehető legnagyobb érdekközösség előteremtésével egybeugyan nem olvadnak, de nagy mértékben egybefűződnek.

A magyar és német törzs az ország kulturelemét képezi, ők egymásra utalvák s ha a békés művelődési érdekek [terén találkozunk, bizonyára szebb eredményeket érünk el, mintha egymásra nézve örökre idegenek maradunk és sohasem nyújtunk egymásnak kezét oly ügyben, mely mindkét rész előhaladását eszközölhetné.

Ez egyület alapszabály-tervezetében gond van rá fordítva, hogy sem az állam, sem a tagok méltányos igényei ne sértessenek meg, s mi előre is hisszük, hogy a nemzetiségi viszályt lehetetlenné tettük.

A később közlendő alapszabályok alapján tisztelettel felkérünk tehát mindenkit, kinek bortermelésünk felvirágzása szíven fekszik, minél számosabban csatlakozzanak az együlethez.

Később köztudomásra lesz hozva, kinél és hol eszközölhető a belépés — addig is azonban azok, kik az alapszabály-tervezet alapján elhatározzák magukat a belépésre, egyszerűen az erdélyi gazdasági egyület titkára Gamauf Vilmos urnál Kolozsvárt sziveskedjenek jelentkezni.

Gyümölcs-iparunk multja, jelene és jövője.

(Folytatás.)

III. A jövő.

Előre haladt cultur népeknél, kik által a gyümölcsészet irodalmi s gyakorlati mezején megelőztünk, az általunk feltett — a jövő kérdése, egy általában nem képez túlhaladott álláspontot. A Belgák, mint egy országos méhész telep, folytonosan rajoztatják már is tulterhelt kerti kassaikat, s a józan eszély határain tulcsapongva csak növelik a pomologiai lázt, s azzal együtt járó zavart. A francziák hevesebb vérük daczára hallgatva de sikerrel folytatják működésüket. Országukat kerületre osztva, a föld és égalji viszonyok szerint válogatják meg s rendezik be a termelendő fajokat — állandó tárlatokat tartanak a központokon, s minél több részről összhangzatba hozott tapasztalások alapján működnek.

El kell ismerni, hogy a pomologia legfontosabb leggyakorlatibb irányu kérdésének felelevenítése, szőnyegre hozatala; s részben megfejtésének érdeme a németeket illeti meg. A 15 év előtt szervezett, pomologiai s oenologiai vándorgyűlés kezdetben a német ajku tartományok gyümölcs és szőlő iparát képviselő ügybarátok gyűlése volt, de csak hamar el lett ismerve az egész continensen működésének közhasznu volta, s a két világrész nemzetközi congressusává nőtte ki magát, melyen az osztrák tartományok, s

külön magyarhon pomológiája is szakavatott hazánkfiai által voltak képviselve.

A Naumburgban tartott második nemzetközi congressuson hozatott először szönyegre azon nem eléggé szabatos kérdés: neveztessek meg azon 12 alma és 12 körtefaj, mely a nyert tapasztalások szerint a mérsékelt égövek alatt fekvő tartományokban mint minden tekintetben legelőnyösebb általános tenyésztésre ajánlható? Komoly, de hosszas vita után megtörtént a kijelölés. A következő gyűlésen megkétszerezték; az azt követően, a kérdést a pomológiai igényeknek megfelelő alakba formulázva, a kétszeres létszámot régibb fajokhoz magonczozás útján nyert jeles fajokat is sorozva, még egyszer annyira emelték fel. Azonban a váltólag minden 2-od és 3-ad évben tartatni szokott gyűlések a continens majd minden országaiból megjelent képviselők által megnépesedvén, új egyének új tapasztalásokkal, s azokra épített érvekkel kezdték ostromolni az elfogadott csoportok egyes individuumait; az elfogadott fajokból sokat kilöktek, s helyöket másokkal egészítették ki. Ilyen stadiumában jött a kérdés az 1873-ban Bécsbe tartott nemzetközi congressuson újabb revisió alá.

A bécsi pomológ gyűlés a szó értelmében nemzetközi congressus volt, s a világtárlat alkalmából legnépesebb azok közt, melyek eddig tartattak. Megmagyarázható okokból csak az egy Franciaország maradt el. De Spanyolországtól Moszkauig; és délre az erdélyi kárpátokig, a száraz föld minden országa, sőt Amerika is megjelent szakférfiai által, az osztrák tartományok egyenként, Magyarország és Erdély szintén erős és nyomatékos képvisellel bírtak.

A gyűlésen Lucas a württembergi királyságba kebelezett reutlingeni intézet igazgatója, az élő pomológok legtanultabb s leggyakorlatibb férfja elnökölt. Szönyegre kerülvén a fajválasztásnak tanácskozássra kitűzött legérdekesebb kérdése, azt méltánylandó tapintattal két részre osztotta.

1-ső kérdés: neveztessek meg azon alma, és körtefajok (a nyáriak és compotnak valók kivételével), melyek az ausztriai birodalom 12 koronartományát, mint meganyi gyümölcsvidéket tekintve, úgy is mint csemege, úgy is mint piaci és kereskedelmi fajok, azokban a tapasztalás alapján olyanoknak is mertetnek el, melyek a tenyésztést mások felett megérdemlik?

2-ik: Jelöltessenek ki az újabb alma és körtefélék közül azok, melyek egyenlő körülmények és fel-

tételek mellett, mint csemege és gazdasági fajok a hozzájuk kötött igényeknek mások felett meg felelnek?

Az első kérdésre sorba felelt az ausztriai birodalom 12 gyümölcsstermelő vidékének 12 referense és a számbavételnél kiderült:

a) hogy az ausztriai birodalom gyümölcsstermelői — noha minden vidéken száz meg száz régi és új faj van forgalomban, s tenyész intézeteik rőf számra mérhető hoszszu Catalogusokat bocsátanak ki, mind összeve 36 alma, és 18 körtének adnak, gazdasági szempontból, kitünőleg előnyt mások felett.

b) hogy a csoport legjelesebb egyénei, előlegezett kiegyezés nélkül, a természet bölcs újmutatását követve, mind a 12 tartományba cultiváltatnak.

c) hogy a kijelölt gyümölcs csoport, alig számbavehető kivételekkel, a bécsi gyűlést megelőző vándor gyűléseken, nagyobb és kisebb gazdaságok számára, mint legelőnyösebb, már beajánlatott. —

A második kérdés megoldása már nagyobb nehézségekbe ütközött, hosszas vitát keltett, s csak huzamos idő után vezetett megállapodásra. A gyűlés minden tagja referensé avatta magát. Mindeniknek voltak kedvencz fajtái, az oroszoknak, a norvégoknak, tirolnak, a németeknek és spanyolnak, s így tovább Amerikáig. Mások egész csoportokat hoztak javaslatba. Az elnök bölcs tapintatának lehetett köszönni, hogy a tanácskozás a józan mérséklet határai között maradhatott; az egyéni érdek helyett, a közérdek lett irányadó elvül elfogadta.

Egyes ajánlatok általános helyesléssel, mások szavazat útján lettek határozattá emelve. Az új idő felfedezései, vagy magonczozás útján nyert fajtái közül — tekintettel a majoritást képező gyümölcsstermelő országok egyező égalji s talaji viszonyaira 20 új alma, és 20 új körte vétetett fel a régiékhöz mellé, s ajánlatott fel mint a többiek felett előnyös, az általános termelésre. —

És itt újból saját álláspontunkat foglalva el, látuk minő elvek s irány nézetek vezérelték az egylet szakbizottságát a jövő pomológiája, azon alma és körte csoport egybe állításánál, melyeket a háztartás és jövedelmezés céljaira idő szerint mint olyanokat ajánl fel, a melyeket az erdélyi területen sőt Magyarhon egyenlő körülmények közt levő vidékein is mások felett kellene termesztetni.

A congressus megállapodása jó szolgálatot tett, és megkönnyítette a bizottság munkáját. Egészben azonban magáévá nem tehette. Már a főkérdést helyi

viszonyainkhoz mérve kellett módosítani. Az általánoságban tartott kérdést, érintetlen hagyva a lényegét, specialisálni kellett. Első helyen Erdélyhez volt intézendő a javaslat, tehát nem csak nem lehetett ignorálni, az Erdélyen kívül tán sehol sem létező saját körülményeket, sőt egyenesen azokra kellett a javaslatot fektetni. — Volt még egy más határozó körülmény. A bizottság bizonyára igen helyesen, saját tapasztalatait is a mérlegbe vetette.

Tagjai Erdélyben születve, nevedve, és megvényülve — hosszú évek során át mivelték, szenvedélyvel és áldozatok árán ez iparágot, ismerték hazájuk erre vonatkozó ujságait, biztosabb alapra tehát nem is támaszkodhattak, mint ezen önismeretre. Ez okon állítottak fel új névsort, mely számra és egyénei mivoltára sokban eltér a congressus javaslatától.

Kérdésüket következő alakba öntve formulázták:

Melyek azon alma és körtefajok, melyek hazai viszonyainkra tekintettel mint csemege, kereskedelmi, és konyhai használatra legelőnyösebbek az erdélyi területen nagy, közép és kis gazdaságok számára, mások felett, felajánlhatók?

A Congressus mellőzte a nyári és compot gyümölcsöket, figyelmen kívül hagyva, hogy gyümölcsfajaink bőségében, az év minden szakát kielégítő névsor össze állítása lehetségessé van téve; bizottság, mind két szempontot tekintetbe vette, különös súlyt fektetve a jótékony hatásra melyet a nyári gyümölcs élvezhetése a közegészségre gyakorol.

Erdély égaljának sajátosságos volta, s idájárásának végletekbe járó abnormitássai a legóvatosabb eljárást tanácsolták. Csak föltételesen vehette mintaképül Belgiumot azelid teleivel, s mérsékelt melegű nyarával, ugy szinte Franciaországot sem, mely noha csaknem ugyan azon szélességi vonalok alatt fekszik Erdélyel, de tengerek közelsége, főleg a déli tenger légáramlatai következtében nem csak a legkényesebb gyümölcsök, de még tropicus növények tenyésztését is megkönnyíti. Erdélyben áfrikai nyár szibériai téllel váltakozik. Néha a merev tél egyszerre forró nyárba megy át, s a tavasz csak figuránsnak áll a naptárban. Nyárban kelet növényei díszlenek, téiben többször a barackfa, s nem ritkán a kényesebb téli körte s finomabb szövétü alma fajok is elfagynak.

Mit ítelt fennebbi nézet alapján laistromába beveendőnek:

„a jóból a legjobbat, tehát azt a mi legfinyasabb izlést is kielégíthesse“

„a szépből a legszebbet, a mi kapós is piaczos egyszersmind“

„a jótermőből a lehető legtermékenyebbet, tehát a mely a rá fordított fáradságot megfizeti; és

„nem volt szabad végre felednie, mikép az ajánlandó válfaj rendes viszonyok közt Erdélyben otthon találja magát, kivételes esetekben pedig elég erős legyen az elemi csapásoknak ellentállani.“

Jóság, szépség, termékenység, és életerős szervezet voltak tehát azon feltételek, melyeket egyesülve v. praedominálva ha föltalált valamely gyümölcsfajban, azt elfogadta, ellenben, ha szerzett tapasztalása után valamely fajt az erdélyi viszonyok közzé bé nem illeszthetőnek ítélte, lett legyen bár mely szép és jó, s tiszteletben álló tekintélyek által feldicsért azt bár sajnálattal, de elveinek s a közérdeknek hódolva, mellőzni volt kötelessége.

Lapunk következő számai fogják hozni a főnnebi nézetek alapján egybe állított laistromát azon alma és körtefajoknak, melyeket izlés és jövedelmezés tekintetében, nagyobb és kisebb gazdaságok számára ez idő szerint, saját viszonyaink közt, mint mások felett előnyösöket javaslatba hozni bátrak voltunk.

Óvatosan, megfontolva, lelkiismeretes szigorral jártunk el megbízásunkban. Pomológiánk jobb és szebb jövendőjének biztosítására eitaláltuk e javaslatunkkal a leghelyesebb utat, megítélését az egyedül illetékes közönségre, ügytársaink belátására bizzuk. A hit dolgában sem, anyival kevésbé a végére mehetetlen tapasztalás terén, sem tulajdonitunk magunknak csalhatatlanságot. Legjobb akarat és belátás mellett is tévedhetünk. Épen azért azon hazafias kéréssel fordulunk mindazokhoz, kik hazánk gyümölcsiparának lehető czélszerűbb kifejlesztését, egy concret terv elfogadásával pedig az eddig kívánt iránynak helyesebb utra terelesét óhajtják, a mint hogy kell ohajtaniok, méltóztassanak:

1. a folytatólag közlendő laistromot egyelőre csakis egy a közvélemény bírálata alá bocsátott javaslatnak, vagy indítványnak tekinteni.

2. és méltóztassanak az év folytán felmerülő aggodalmaikat, jobb nézeteiket, alaposabb tapasztalásaikat az erdélyi gazdasági egylet választmányával közölni. Csak örvendeni fogunk, ha a becsuszott tévedések helyreigazitva, vagy egyes tételek becsesbekkel kicserélni, a laistrom formái és tartalmi tekintetben kijavitva, a honi közönség igényeinek megfelelő

minél tökéletesebb szerkezetben jelenhetik meg. Csakis így érjük el a közösen óhajtott célt s eszközölhet-

jük gyümölcsiparunk ujjaszületését, s ezen ujjaszületéssel nyilván együtt járó közhasznuságát.

(Folyt. következik.)

A nyitrai gépgyár sorvető gépe.

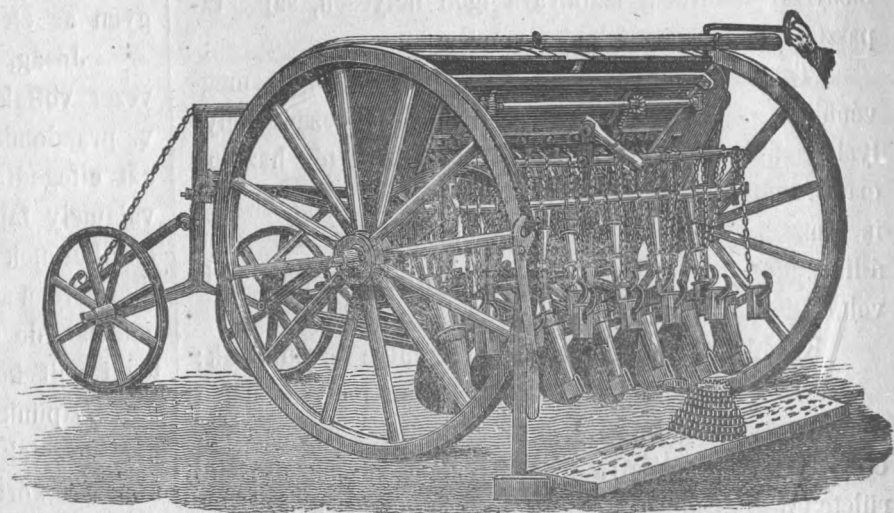
Ezen eredetileg Rapp és Speiserféle vetőgép vasból vagy fából készül a vevő kívánsága szerint és kanalas hengerek helyett vető kerekkel van ellátva, mely szerkezet az egész gép egyszerűségére s több hátrány elkerülésére vezet. A gép előlről vagy hátulról kormányozható, mely utóbbi módot számosan előnyösebbnek tartanak, mert kézi erőt kiméli és a gép mozgékonyosságát emeli. A magszekrény szilárd alkatású és két véka vetőmag befogadására képes, nyílásai zsilip-alaku lemezekkel zárhatóak el, melyek egy oldalvást alkalmazott emeltyű segítségével mozgattatnak, az emeltyű ismét egy fokokra osztott iven mozog és e szerint a magömlés szabályozható. A

magmennyiség meghatározására a vetőhengert hajtó kerékpár kicserélhető úgy hogy hatféle mozgási sebesség mellett hatféle mennyiséget lehet vetni, miről egy a géphez mellékelte táblácska ad felvilágosítást. A vető mag bádogból készült csöveken keresztül vezetetik a csoroszlyákhöz, minden egyes csövezet három csőből áll és minden láncczocskátlól ment. A csoroszlyák mindegyike egyenlő nyomással hatol a talajba, a csoroszlya emeltyűk közös vasrudhoz vannak erősítve és szükség szerint ide vagy oda tolhatóak. A csoroszlyák kiemelése külön emeltyű által történik és evvel egyidejűleg a vető henger munkája is megszűnik.

A géppel háromféle vetőkorongu tengely jár, egy takarmány félek és repcze, a másik kalászosok. a harmadik törökbuza, répmag s. a. t. vetésére.

A röviden leírt vetőgép a debreczeni m. kir. gazd. tanintézet h. igazgatója Molnár Lajos ur szerint a gyakorlat minden igényeinek annyira megfelel, mennyire egy soros vetőgép sem az inkább használtak közül (Földmívelési érdekeink 1874. 18 sz.) Előnyei röviden összefoglalva a következők: nagy szilárdság mellett kevés igazítás, könnyűség, egy 13 sorost 2 véka búzával egy pár közepes ökör nap-nap mellett elhuz, egyszerű szerkezet, könnyű kezelhetőség és végre jutányosság!

A nyitrai gépgyár erdélyi egyedüli és főraktárát a hat. eng. általános ipar és kereskedelmi ügynöki iroda helyiségén Kolozsvárt, Óvár bástyautca 6 sz. — állította fel, hol mindennemű gazdasági gépek kaphatók vagy megrendelhetők. Az idézett vasszerkezetű vetőgépek ára a következő:

1 szám kilencz soros	280 ft	sulya	720	vámfont.
2 " tizenegy "	330 ft	"	874	"
3 " tizenhárom "	370 ft	"	1050	"
4 " tizenöt "	400 ft	"	1324	"

(Egyszáz vámfont = 88 bécsi font),

Ehhez járul a Nyitrától Kolozsvárig számitandó szállítási díj, mely vámmázsánként 3 frt o. értéket tesz.

A kolozsvári raktár mint halljuk, úgy készpénz, mint részletfizetésre szolgáltatja ki a gépeket és ezáltal a kevésbé vagyonos gazdának is lehetségessé teszi, 12 vagy 18 havi részletfizetés mellett birtokát okszerűen és jutányosan felszerelni.

Gazdasági szemle a bécsi közkiállitáson.

Bevezetés.

„A jelen idő csupán határ a múlt és a jövő között” Bulwer ezen mondását — melyet közelébb korunk egyik legderekabb tudósának munkája kezdetén olvastam csak is ezen kitünő mű olvasásakor tünt föl előttem valódi értelmében; a kutató tudóst tudományos működésében ez vezérelte, s ő, eredményei és iránya által bizonyára más munkásoknak hasznos utat mutatott.

A „jelent” ezen határvonalat a múlt és a jövő között — mint Cotta az ő szakát illetőleg megmutatta, nem csupán tudományos buvárlatoknál teljesen ismerni szükséges, ismerni kell ezt más téren is, és különösen az ipar, a kor nagyhatalmassága követeli ezen ismertetést leginkább.

Az ipart illetőleg a jelent akarjuk látni, azért, hogy ezt össze vethessük a múlttal, és a kettő között létező kü-

lönbözetből, továbbá a vizsgálódás tárgyát képező népnél, a haladás minőségéből következtethessünk a jövőre. Látni kívánjuk azt is, mivel bírnak mi, hogy birtokunkat képességünket össze hasonlítsuk más népekével s így azt mi jó, szép, a közvagyonosodást és a műveltséget előmozdítaná, és mi másoknál meg van, meghonosítani képesek legyünk.

Igy gondolkodik minden haladottabb nemzet; a föld népeinek jelen állapotát törekszik most első sorban ismerni, kutatja egyúttal multját, hogy egyrészt a jövőbeni fejlődésre következtethessen, de másrészt a jelent azért is tanulmányozza, hogy azt termelésének, iparának és kereskedelmének előnyére fölhasználhassa.

Eljárás, mód kerestetett melynek útján ez lehetővé tétessék, tér hol ezt eszközölni lehessen, és ezt fölalták a kiállításokban, oly kiállítások rendezésében, melyeknek meglátogathatása minden népek nyitva áll.

A kiállítás — az egyetemes kiállítás eszméje, csakhamar megtestesült, és Anglia volt az első ország, mely a világ termelésének, iparának, művészetének és részben a tudománynak is tért nyitott; ott rendeztetett az első nemzetközi kiállítás és a föld népei ott vívták az első ilyen nemű tornát.

Az angolok de a francziák is mint közel szomszédok és az iméntieknek sok tekintetben versenytársok, csakhamar átlátták mily jótékony befolyást gyakorol iparuk emelkedésére a nemzetközi kiállítás, meggyőződtek mily előnyös módon felhasználja a kereskedelem az ott tett tapasztalatokat, láttuk a mezőgazdaság is mennyire lendül a kiállításon létesült verseny folytán, ez volt oka, hogy a fönt nevezett két ország mindegyike a „jelen” tanulmányozhatása céljából, néhány évi közzel két nemzetközi kiállítást létesített.

Az első kiállítás mely Angliában 1851-ben rendeztetett főleg az ipar és művészet terményeinek adott helyet, terjedelme nem volt nagy, de nagy volt az érdekeltség, melyet ezen első kiállítás költött, a nemzetek az által figyelmeztettek, nagyobbodott a részvétel a kiállításokat illetőleg, később mindig több és több hely szükségeltetett, hogy a világ versenyére beküldött tárgyak elhelyezhetők legyenek.

Említettem már fentebb a mezőgazdaságot is, ez eleintén nagyon is tartózkodó volt, mert az első kiállításon igen szerényen vett részt, az agricultur államok alig, vagy csak a kiállítás idejében rendezett időszakos tárlatokon képviselték azon üzletet, mely az államok alapja, a létezés biztosítója. De ez nem soká tartott, mert az 1862-ik évi londoni nemzetközi kiállításon a mezőgazdaság már szebben képviseltetett, és 1867-ben a párisi kiállításon illő méltósággal lépet fel. Párisba Ceres asszony hajója már jól rakottan a legtöbb nemzet lobogójával diszitve telt vitorlával érkezett a kiállítási térre, ott nem csak az ipar, a művészet s a kutató tudomány, hanem azon tudományosan üzött művészet, mely az emberiség ütereinek élet erő pulzátióra az anyagot szolgálja, mely élő szerves lények termelésén és részben átalakításán fáradozik — a

mezőgazdaság és mezőiparis versenyt vívott és mint láttuk méltóan fegyverezve a nagy tusában eredményes részt vett.

1867-től 1873-ig hat év folyt le az idő homok óráján, az emberiség történetén — ezen rováson néhány mély véres vonás is rovatott, minden nemzet hangya szorgalommal fáradozott előmenetelén az évek során; a multat illetőleg határvonalat készültek ekkor vonni, látni akarták a „jelen”, tért nyújtottak a nemzeteknek hol bebizonyíthassák mennyire valószínűtlenek a keltő ama szavát:

Ipar s műveltség ez a kincs

Ez mostan a mi kell

Másképp a nagy világon nincs

Számára semmi hely.

Nagyon igaz mit hazánk derék írója a fentebbi szókban kifejez, mert egy nép állandó ereje, biztos jövője csakis a széles értelemben vett iparon és az ezt feltételező műveltségen alapult. Az iparra, a műveltségre az ez által szerzett szellemi és anyagi erőre, a szilárd állami élet ezen fegyvereire támaszkodva vívják a föld nemzetei óriási tusájakat, azon tusát melyben nem vér, hanem más ontatik, mely tusa sok ézmunkát és verejtéket kíván, melyet a munka folyni készlet, s hol ez foly, a mely ország talaját a verejték kellően nedvesíti, ott szépen tenyészik a nemzeti jóllét, s az oly tornán a minőt föntebb említének az ily ország népe bátran részt vehet.

Az ipar és műveltség terményeire, az ész és kéz munkájára, hogy a világ a „jelen” láthassa, 1873-ban tornát hirdettek tehát Bécs városában, Ansztria kifüggeszté paizsát és fölhipta a föld nemzeteket, hogy a tornán megjelenjenek. Jöttek a népek fölhalmozták a tornát megnyit sorompói mögött mindazt, mit a munka szült.

A fölhalmozott kincsek megtekintésére mi is elmentünk, láttuk azon palota sort, mely az ipar, a tudomány, az oktatásügy és művészet kiállítványait fogadta el, és ha ez gyönyörködtetett is bennünket de mint szakembereknek nem ez kötötte le figyelmünket teljesen, bennünket mint a mezőgazdasági üzlet napszámait s a kunk érdekelt kiválóbban, azért azon várost tanulmányoztuk főleg, mely az iparpalota mögött emelkedett s melyet a mezőgazdaság lakott, vizsgáltuk bírálhattuk továbbá azon építmények ideiglenes lakóit — a háziállatokat, melyek a kiállítási tér szomszédjába a Freudenauba csalták úgy hazánk valamint a külföldnek a kiállítás meglátogatására sereglett gazdát.

Az ezen helyeken látott és tapasztaltakat „Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon” czim alatt közölni bátrak vagyunk és azért jutalmunkat abban leljük ha a tisztelt pályatársak érdekeltségét fölébresztetni, ha azoknak munkálatunk által használni képesek leszünk.

(Folyt. következik.)

T Á R S A L G Ó.

Választmányi ülés 1874 martius hó 2-án.

15. A február hó 2-ról kelt jegyzőkönyv felolvastván — észrevétel nélkül hitelesített.

16. Egyleti pénztárnok Dr. Hintz György a lefolyt 1873 év zárszámadását, rovatonkénti számtételét és vagyonmérlegét beterjesztvén annak megvizsgálását kéri —

Választmány a pontosan összeállított számadást egyelőre tudomásul vévén, pénztárnok urnak buzgó fáradságáért köszönetet szavaz, számvizsgáló biztosokul Filep István, Nagy Ferencz és egyleti titkár kéretnek fel.

17. Egyleti pénztárnok Dr. Hintz György változott körülményei által indítva a nyolcz éven átviselet pénztárnoki tisztségéről határozottan lemond, kijelentvén egyszersmind, hogy funkcióját csak is a közelebbi közgyűlésig teljesítheti —

választmány őszinte sajnálattal veszi tudomásul az egylet ezen buzgó tisztviselőjének kijelentett szándékát és midőn a közgyűlést megelőzőleg Dr. Hintz György urnak hosszas áldozatkész és hazafias működéséért jelen alkalommal is osztatlan elismerését is hálás köszönetét jegyzőkönyvileg kifejezné, egyszersmint felkéri a megelőző pontban megnevezett bizottságot, miszerint a fontos pénztárnoki állás betöltésére nézve a közelebbi választmányi ülés elé elfogadható javaslatot terjeszteni sziveskedjék.

18. Miniszterium 1367 sz. a. tudatja, hogy a mezei egerrek lehető kiirtását tőle telhetőleg fogamatba vétette, s a rendszeres irtás sikerességének példájául a szent-lőrinczi béruradalomban követett eljárást közli —

miután hazánk erdélyi részei jelenleg e kártételtől mentve vannak, az átirat és annak melléklete mely különben is a lapok utján már közöltetett, tudomásul szolgál.

19. Stein János egy 1871 martius 25-ről k. számláját mutatja be kifizetés végett —

a 3. f. 20 krnyi összeg utalványoztatván, Stein ur fel fog kéretni, hogy esedékes számláit czentul minden év végén bemutassa.

20. B. Bánffy Dániel a somogymegyei gazd. egylet által csatlakozás és pártfogás végett egyletünkhez áttett feliratát a keleti vérnek az állami ménesekben való fentartása érdekében saját véleményével együtt benyújtja —

választmány a nagy szakértelemmel irt véleményt helyeslő tudomásul vévén, annak másolatát a somogyi gazd. egyletnek meg fogja küldeni, egyidejűleg pedig a vélemény értelmében csatlakozásának a nmlgu miniszteriumhoz intézendő külön feliratában fog kifejezést edni.

21. Miniszterium 18702 sz. a. a „Földmívelési érdekeink“ cz. lapot az egylet figyelmébe ajánlja —

miután az előfizetés már teljesített és a jeles lap az egyleti tagok figyelmébe ajánltatott — tudomásul szolgál.

22. A bécsi cs. kir. gazd. egylet martius 5-én tartandó közgyűlésére hívja meg az erdélyi gazd. egyletet — tudomásul szolgál.

23. Ministerium 1695 sz. a. Engelbrecht Károly. „A gazda

mint állatorvos a szükségben“ és „Mily tenyészirányt kövessen jövőre a kisebb juhtenyésztő“ cz. műveit küldi meg —

köszönettel a könyvtárba helyeztettek.

24. Ministerium 2131 sz. a. mult évi 10534 sz. átirata kapcsán a vám és kereskedelmi szövetség határozatainak közgazdasági fejlődésünkre való hatásáról mi elébb jelentést vár — a mult évben kinevezett bizottság jelentésének beadására sürgetően fel fog kéretni.

25. Lelkész Kis János a nékie betekintés végett megküldött méhészeti művét némileg átjavítva s átdolgozva felterjesztés végett visszaküldi —

miután a kézirat jelen alakjában a ministeriumhoz fel nem terjeszthető, fel fog kéretni a szerző, hogy művét saját felügyelete alatt lemásoltassa s mielőbb az eredetivel együtt beküldje

26. A bremai nemzetközi kiállítás bizottsága tetteles részvételre szólítja fel egyletünket —

a m. évi kedvezőtlen termés és a bécsi világkiállításra bemutatott gyűjteményes tárlat költséges volta miatt egyletünk a jelen évben külföldi kiállításokban részt venni nem fog.

27. Ministerium 3008. sz. a. tudatja, hogy kiosztás végett 8 mérő kanadai zabot fog küldeni —

örvendetes tudomásul szolgálván, a kiosztás szokott módon teljesítettni fog.

28. Borászati szakosztály február 27. üléséből a következő indítványokat terjeszri be:

a) azon megyében (székben) hol gazd. vándorgyűlés tartatik, ennek kezdete előtt szakértő bizottság által vizsgáltassanak meg a legcélszerűbben kezelt szőlőtelepek, a legjobban mivel nagybirtokosi telep-oklevél, a kisbirtokos szőlője pedig megfelelő pénzdíj által tüntetessék ki.

b) a phylloxera vastatrix (szőlőtetű) behozatala ellen hozott kormányi rendszabályok (miután félős, hogy a szárnyas phylloxera levélre is, ágra is rakhatja petéit) elégségesek nem lévén — a nmlgu ministerium indokolt felterjesztésben felkérendő lesz, hogy a vészes helyekről a sima veszők behozatalát is betiltsa,

c) a vándortanárnak idei működési területül a mezőségi borvidék szamosi kerületének 108 községe tüzessék ki,

d) a szőlészeti pályakérdésre beérkezett 3 pályamű a bírálók egyhangu véleménye szerint a kérdés által szabott követelményeknek nem felelvén meg, a díj kiadása mellőzendő, a pályázat pedig 1875 martius 31. határnappal megújítandó — választmány szakosztály e négy indítványát elfogadván, azokat határozattá emelte.

29. Az idei közgyűlés napjának meghatározása forogván fenn —

választmány a közgyűlés megtartását April 14-ére tűzi ki.

30. Titkár indítványozza, hogy a világkiállítási hivatalos jelentés és a Faesy és Frickféle specialis gazd. jelentés a könyvtár számára megszerzettessék —

elfogadtatott.

31. Ministerium 738. sz. a. tudatja, hogy az általa az

egylethez intézendő levelek portomentességéről gondoskodott — miután választmány az egyleti összes levelezésre kérte a portomentességet, bátor lesz e tárgyban újból felterjesztést intézni a nmlgu ministeriumhoz.

32. K. monostori gazd. tanintézet igazgatósága a téli félévi vizsgákra hívja meg egyletünket. —

képviselőkül Ladányi Sándor, Demeter Károly és Szentgyörgyi József tagtársak kéretnek fel.

33. M. keleti vasut 1083. sz. alatt a szől. vándortanár részére vasuti ingyen jegyet küld —

örvendetes tudomásul szolgálván, a jegy kézbesítetteti fog.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Értesítés.

A torda-aranyosi gazdasági egyesület f. hó 19-én d. e. 11 órakor a megyeház nagytermében rendes közgyűlést fog tartani, melyre az egyesület helybeli és vidéki tagjai minél nagyobb számmal megjelenni ezennel felkéretnek

A közgyűlés tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó beszéd.
2. Titkári jelentés az egyesület működéséről s kapcsolatban pénztári jelentés.
3. Elnök, alelnök, titkár, pénztárnok, választmány megválasztása.
4. Dr. Wolff Gyula jelentése világtárlat működéséről.
5. Iszlai Márton segédtanár jelentése világtárlati működéséről.
6. Indítványok.

Kelt Tordán 1874 április hó 2-án

Nagy Ferencz
elnök.

Velics Ödön
titkár.

Hazánk gazdasági őstermelése.

(Vége.)

g. Erdővédelem és erdőrendőrség.

Erdővédelmi tekintetben kevésbé adnak dolgot az ugynevezett természeti csapások, mint az emberek és az általuk üzött marhatenyésztés. A természeti csapások, minők a rovarfalás, széltörések és hógörgetek igen ritkák. A rovarok közül gyakoribb jelenségek a fenyveseknél a betűző szű; a tölgyeseknél a közönséges és sárgafaru gyaponez (*Phalena bombyx dispar* és *Ph. bombyx chrysoorrhoea*.) A tüzesetek inkább csak tavaszi és őszi időnyben fordulnak elő s nem ritkán azon okból keletkeznek, hogy a lepusztult erdőhelyén a marhák számára dúsabb legelő nyeressék. A mi a védelem és rendőrségi kezelést illeti legfőképp a birtokos vállain nyugszik, a közhatalosi rendőrség alközgei külön erdő rendőrségi utasítással nem bírnak és segédkezést csak esetről esetre teendett felszólításra adnak.

A nemesek, s így az erdőbirtokosok általában véve, 1848 előtt az ugynevezett uri joggal bírván, alattvalóiknak illetőleg

e jobbágyoknak polgári vétségeik felett is bíraskodtak, az időben tehát, midőn a birtokos maga megbüntethette az erdejében alattvalója által elkövetett falopást vagy más rontást, az erdei kihágások ugyszólván ismeretlenek voltak s azok gyakoribb elkövetése, melyet ugyan részben a fa értékének emelése is megmagyaráz csak az 1850-ik évtől kezdődik.

A károsítók polgári büntetése 1848-tól egész a legújabb időkhöz a politikai közigazgatási közegekre volt bízva, jelenleg azonban Magyarországnak a Király-hágón innen való részében az erdőkárosítások hatósági fenytése, az igazságügyi minster 1871 évi 10,222 szám alatt kiadott körrendelete folytán a királyi bíróságok hatásköréhez tartozik, míg Erdélyt, a Király-hágón túli részt, illetőleg a kormány kebelében tárgyalások folynak a felett, hogy az erdőrendőri kihágások elítélése a királyi törvénszékek közegeire bízassék-e, vagy tovább is a közigazgatási tisztviselőknél hagyassék? Horvát-Slavonországban a károsítók fenytését a politikai hatóságok gyakorolják.

Erdészeti törvények.

Hazai viszonyainknak minden irányban teljesen megfelelő és időszertű erdőtörvényvel tényleg nem bírnak ugyan, de az erdészeti törvényhozás köréből korábbi időkből oly szabadelvű intézményeket mutathatunk föl, melyek elődeinknek erdőgazdaság szabad vagy kötött gyakorlatának mely itéletű böles felfogásáról tanuskodnak.

A magyar törvényhozás által megalkotott és jelenleg érvényben levő erdőtörvények az erdők fenntartását és kezelését illetőleg, ugy a gazdaság szabad gyakorlata, mint a köjöllét szempontjából oly szelleműl vannak átlengve, mely elég biztosítékát képezi annak, hogy a közelebből meghozandó erdőtörvény szintén a gazdaság természetében rejlő okszerű alapokon nyugogodni.

Az erdők fenntartására és kezelésére hozott legrégebb intézkedések a magyar királyok azon decretumaiban találhatók, melyekkel elrendelték, hogy a bányák közelében levő erdők akként kezeltessenek miszerint azok a bányászat céljaira szükséges fát tartamosan fedezhessék. Mária Terézia 1769-ben szüntén adott ki egy az egész országra kiható királyi rendeletet, mely az erdők mivelését és használatát részletesen tárgyalja s mely egyszersimt magyar nyelven legelső erdészeti munka.

Pozitiv erdőtörvényt eleink az 1790—91-ki országgyűlésen hoztak az akkori LVII. törvényezikkel. 1870-ben hozatott a futóhomok megkötését tárgyzó XX. törvényezikk; továbbá ugyanez évben és az 1790—91. LVII-ik törvényezikk alapján az erdők megóvására, illetőleg a helytelen gazdálkodásnak zárlat (*Sequestrum*) által való meggátlására hivatott XXI. törvényezikk.

A mezei és erdei rendőrséget tárgyalja az 1840. évi IX. törvényezikk.

A futóhomok területek megkötését illetőleg az 1807-diki törvényezikket kibővít és módosítja az 1844-dik évi X. törvényezikk.

A részletes erdőtörvény megalkotásá* célozza az 1848. évi X. törvényezikk.

Az urbéri viszonyokat és illetőleg ebben az erdei szolgálomak megváltását is szabályozó törvényt képezi az 1871. évi LIII. törvényezikk.

Az erdők használatára is kiható vadászati törvényt, melynek alapelve az, hogy a vadászati jog a földtulajdonjognak el-

választhatlan tartozéka, magában foglalja az 1872. évi VI. törvényzikk.

Erdészeti administratio.

Az erdészeti ügyek administrationalis intézete s maga az erdőgazdaság vezetése is három miniszterium alatt van.

Az erdők közgazdasági felügyelete s a birtokosok és az erdőkre felügyelő hatóságok vagy az egyes birtokosok közt felmerülő szakbeli kérdések eldöntése s a gazdaság műszaki intézésénél megkivántató fontosabb engedélyek megadása is, minő például az usztatási engedély a földmívelési miniszterium hatáskörében áll.

Az állam-erdők összes gazdasági ügyét a pénzügyminiszterium kezeli, melynek kebelében egy erdészetileg szakképzett osztályfőnök alatt és külön előadók vezetése mellett két erdészeti ügyosztály van. Ez ügyosztályok egyikének működési köre kiterjed a magyar és erdélyországi összes államerdőkre, és a selmeczi erdőakadémia ügyeire, míg a másik a horvát-szlavonországi állam erdők ügyeit végzi.

A köz- és vallásalapítványi erdők gazdaságának vezetése s az egyházi kézen lévő illetőleg a római és görög katolikus egyház főpapjai és más közegei által használt erdők gazdasági ellenőrzése a vallás közoktatási ministerium hatásköréhez tartozik. E ministerium külön erdészeti ügyosztálylyal nem bír, hanem az erdőgazdasági ügyek vezetését az alapítványi birtokok mezőgazdasági ügyeit kezelő gazdasági szakosztályban alkalmazott szakértő erdészeti tisztviselők segélyével intézi.

A földmívelési miniszterium kezelése alatt állanak az állami lótenyész — telepeken levő erdők. E miniszterium sem bír ez idő szerint külön erdészeti szakosztálylyal, az új erdőtörvény megalkotása után azonban, annak fellálítása elmaradhatlanul be fog következni.

Azon megyék, melyek területén az erdők nagyobb mértékben fordulnak elő, önhatósági jogukból folyólag, megyei erdészeket alkalmaznak, a hol pedig ilyenek nincsenek, ott a felmerült kérdések esetről-esetre felkért szakértők véleményei szerint intézettek. Az új erdőtörvény, melynek javaslata a kormány kebelében már elkészült, intézkedni fog arról, hogy az egész ország területe erdőfelügyelői kerületekre osztassék s ezek mindenikébe, politikai hatóságok szaktanácsadójaul egy-egy kitünőbb szakképzettségű erdőtiszt, illetőleg királyi erdőfelügyelő alkalmaztassék, kinek szolgálati feladata leendő az erdőtörvény végrehajtása fölött való őrködés valamint a szolgálati kerületében álló összes erdőségek hivatalból való felügyelete s a holtkéz birtokában lévő erdők gazdaságának beható ellenőrzése.

k. Erdészeti statistika

A magyar erdőbirtok erdészeti szakszerű statistikája rendszeres egészben még eddig nincs leírva, egyes közgazdasági és erdészeti munkákban s az „Erdészeti Lapok”-ban is azonban bővebb mértékben birunk hazánk erdőségeiről hiteles és alapos ismertetéseket, valamint a gazdaságilag berendezett erdőbirtokok statistikai leírása is az egyes birtokosoktól nehézség nélkül szereshető meg.

Erdészeti statistikánk tehát a feldolgozás és fejlődés azon fokán áll, hogy akkor, midőn az új erdőtörvény megalkotása

után megfelelő hivatalos közegek lesznek a még hiányzó adatok hiteles kipuhatólására, a meglévők gyűjtésére és összeállítására ha némi fáradságos munka után is, de az illető erdőtisztek ügybuzgósága mellett aránylag rövid idő alatt remélhetünk egy oly statistikai ismertetést, mely összes erdeink természetét s azok állapotát hitelesen feltárva életbe vágó erdőgazdasági kérdéseink megoldásánál alapos irányadóul szolgálhat

1. Erdészeti kísérletek

Oly kísérleti állomásaink melyek egyedül az erdészet körébe vágó légtüneti és talajviszonyok külön vizsgálatával s az ezzel összekötött erdő-műszaki kísérletekkel lennének megbízva ez időig szervezve még nincsenek. Az e téren való vizsgálatok és tanulmányozások jelenleg a selmeczi erdőakadémia tanszemélyzete által tételnek, melynek az e részben való tanulmányra a földirati helyzeténél fogva is alkalmas minőségűnek ismerhető académiái pagony szintén rendelkezésre áll.

A szárazon és vizen való szállítás köréből úgy az államkincstár mint magán birtokosok sem tartózkodnak oly kísérletek megtételétől, melyek erdőhasználati tekintetben az elérhető kisebb vagy nagyobb tökély fokához mért sikert adnak, s e részben hazánk erdőgazdasága előnyös lépéseket tesz. Illyenek: a 13" széles átlag 6" magasságu tölgy vagy bükkfa gerendán nyugvó s a felfelé megengedhető 13% nyi legmagasabb eséstől kezdve egész 0.6% esésig önsúlylyal biztosan haladó Lopresti-féle erdei vaspálya, melynek a pályatestet képező hoszgerenda két oldalára illesztett sinei hossz-lábanként egy és fél fontnyi súlylyal birnak, melyet a kincstár diósgyőri és lugosi erdőhivatalai kerületében építettett; a bádeni óriás tutajozás meghonosítása, mely jelenleg az unghvári, topánfalvi, szászsebesi, vajdahuyadi és görgényi erdőhivatalok kerületeiben alkalmaztatik, és a fának vízben való felfogására alkalmas szállitható kötélgátor, melylyel József főherczeg kis-jenői uradalmában tétellett jó eredményű kísérlet.

Felemlitendők itt azon jelenleg folyamatban levő vizsgálatok is, melyek az állami erdészet részéről tételnek, egyfelől a különféle fűrészművek munkaképessége és másfelől a faanyagok mikénti feldolgozása körül. Tekintettel végül arra, hogy a fák műszaki használhatóságáról jelenleg rendelkezésre álló adatok egymástól rendkívül eltérők, s hogy rzeknek biztosabb megállapítása igen nagy szükségét pótol: nagy jelentőséggel birnak azon vizsgálatok is, melyeket szintén az állami erdészet foganatosit a magyarországi főbb fanemek műszaki tulajdonságainak számszerű kipuhatólására, s melyek czélja a fatest vagy geszt nyujthatóságát, nyomásnak ráló ellenállhatási és hasithatósági ruganyosságát és szilárdságát s ezekkel összefüggőleg a hajlékonysági és csavarhatósági ruganyosságot és szilárdságot kideríteni, s ezekben okszerű tényezőket szolgáltatni hazai fanemeink műszaki és pénzbeli értékének ismeretéhez.

EGYVELEG.

* Lapunk mai mellékletét, Jankó Vincze gépgyárának árjegyzékét melegen ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

* Az erdélyi gazdasági egyesület pénztárának 1873 évi zárszámadását, rovatos vagyonkimutatását és vagyonmértékét mai számunkkal küldjük szét.

* A „Probus“ szőlőmívelési, pinczészeti és előlegezési egyesület lapunkban is közzétett felhívása, mint halljuk, az érdekelt körökben nagy feltűnést okozott és a legkülönbözőbb vélemények nyilvánulására szolgáltatott alkalmat. Megszóal a kételkedők tábora és a rideg pessimismus hangján azt mondja: „ez kivihetetlen!“ Nyilatkozik a középpárt is, mely itt egyetértve, amott ellentmondva, az ügyet a szokásos közöny iszapjába akarja fulasztani! Maradnak végre a feltétlen hívők, az „idealisták“ kik azt hiszik, hogy az önszegély idéző eszméjét e téren is meglehet nálunk honosítani!!! Nem szégyeljük bevallani hogy lapunk szerkesztősége is az utóbbiak között foglalt állást és a siker biztos zálogául tekintjük azon örvendetes tényt, hogy a csatlakozási nyilatkozatok napról napra sűrűbben érkeznek!

* Magyarország összes selyemtenyésztőinek. A földmívelés ipar és kereskedelmi m. k. ministerium által berendezett szegszárdi országos selyemtenyésztési intézet részéről közhírré tétetik: 1. Hogy nevezett intézet a termelt gubóknak beváltási árát 1 font első osztályu gubó után 1 frtban. — 1 font 2-od osztályu gubó után pedig 30 krban. állapította meg; — megjegyeztetvén: a.) hogy az 1-ső osztályba csakis az egyes tiszta és kemény gubók; — míg ellenben II-ik osztályba a gyenge, puha, barna, dupla vagy foltos gubók lesznek sorozandók; b.) hogy az intézet a beváltandó gubók minőségéről meggyőződést szerezhessen, az intézethez legalább ¼ fontnyi próba gubó-leszen postán bérmenve beküldendő. c.) hogy a feutebbi árak csak az egészen új, vagy is még el nem fojtott gubókra értendők; — ha a gubók reudesen és a selyemszálak épséében maradása mellett elfojtva vannak, ugy azokért a fojtási költséget és a gubók súlyveszteségét pótoló nagyobb árak adatnak és pedig annál magasabban váltatnak

be, minél kiszáradtabbak. 2. az intézet által előállított rekeszpetéknak latja 2 frtnyi. mérsékelt ár mellett bocsátatik a tenyésztők rendelkezése alá. 3. Miután az intézet a rekeszpetezés általános alkalmazásba hozatalát czélozza, az egyes tenyésztők azonban az ehhez szükséges drága készleteket meg nem szerezhetik, valamint a görcsői vizsgálat módját megismerni alkalommal nem igen birnak: annál fogva, hogy a rekeszpetezés a tenyésztők által is gyakoroltathassék, — a szegszárdi országos selyemtenyésztési intézet ebben is segédkezet nyujt a tenyésztőknek, oly kép, hogy az ezek által póstán s bérmentve beküldendő zsacsokócskák tartalmát a legmérsékeltőbb díjak mellett görcsői vizsgálat alá veszi, s az eredményről a küldemény visszajuttatása mellett a beküldőt értesíti. 100 db. petezsacsó, vagy is 200 db. lepke megvizsgálásáért a küldeményhez 50 kr. díj melléklendő; — minden további 100 zsacsó után 1 frt. díj fizetendő. — Ezen petezésre nézve az intézet által kiadott és kívánságra minden tenyésztőnek ingyen átküldendő „Utasítás az okszerü selyemtenyésztésre“ 35 egész 38-ik lapjára különösen figyelmeztetiek. 4. A selyemtenyésztés bármely ágát érdeklő kérdezősködés és tudakozásra az intézet készséggel válaszol s a szükséges felvilágosításokat és utmutatásokat megadandja. 5. Mindenki, ki a selyemtenyésztés összes ágait u. m. a selyemhernyó tenyésztését, a rekeszpetezést s a gubóknak okszerü fojtását és fentartását alaposan tanulmányozni ohajtja, az intézetet a tenyésztési petezési és fojtási működések egész ideje alatt rendszeren látogathatja. Megjegyeztetik, miszerint azoknak, kik pusztán a rekeszpetezés módját kívánják elsajátítani, e czélra 14 napi idő elégséges. — s miután az intézet a rekeszpetezéssel julius elejétől szeptember végéig foglalkozik, a rekeszpetezést elsajátítani kívánók ezen időszak alatt bármikor igénybe vehetik a 14 napi tanfolyamot. Kelt Szegszárdon 1874, martius hóban. A m. k. országos selyemtenyésztési igazgatóság.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő — 2 uagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	török- b u z a	széna	szalma	tüzifa	marha hus
Á r a k r a j e z s á r o k b a n										
Kolozsvár	april. 2	760—780	520—540	500—520	180—196	436—450	160	90	1100	23
Nagy-Várad	márt. 31	690—780	580—650	480—540	210—230	420—450	120	80	900	26
Maros-Vásárhely	april. 2	580—638	450—480	438—464	164—184	—	200—225	110—150	1350	20
Károly-Fehérvár	márt. 28	675—700	585—600	480—485	210—225	—	255—275	95—125	1150	20
Nagy-Szeben	septem. 29	620—687	—	467—507	180—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	febr. 28	648—728	578	454—462	146—153	348	—	—	—	20
Besztercze	april. 7	700—780	520	480	200	—	100—140	80—130	750	15
Nagy-Enyed	april. 2	575—650	500—540	450—475	160—185	—	270—280	55—65	1100	20
Szamosujvár	márt. 30	640—720	480—560	420—460	150—160	—	250	50	1600	20
Deés	april. 2	680—720	600—640	430—440	180—200	—	130—140	55—90	800	16
Torda	septem. 23	600—640	540—580	400—420	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 73 frt 50 kr. Ezüst árkelet 106:36.

Bécsi marhavásár: Felhajatott 3456 darab hizó ökör. A forgalom gyenge; árak: gallicziai 28½—30½ frt. magyar és német hizó ökör 27—32½ frt. a vágósúly mázsája.

* A roncsoló toroklob ellen egy dél ausztráliai munkás, Greathead, állítólag hathatós szert fedezett fel a kén-sav alkalmazásában. Felnöttek számára 4 csepp kén-sav egy pohár vízben feloldva elegendő, gyermekek aránylag kisebb adagokkal is beírják. A hatás mint állítják rögtön észrevehető, a sav az élősdiéket megsemmisíti és a beteg a dugulást okozó anyagtól köhögés által megszabadul! Más versió azerint az ajánlott szer, illetőleg annak hatályossága csakis a sertések hasonló bajára vonatkozik. Mindenesetre érdemes volna, ott hol kísérlettelekre a szomorú alkalom nem hiányzik, a fontos kérdést tisztába hozni s az eredményeket köztudomásra hozni.

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**
Főmunkatárs: **Vörös Sándor.**

Hirdetések.

(18)

(3—3)

HIRDETMÉNY.

Gr. Spannocchi Károlynő
gerendi udvarában egy 16 marok 2 hüvelyk magas (tenyészigazolványt nyert) arany sárga szőrű mén-nel az idegen anya lovakra nézve is a fedeztetés öt forint díj előleges fizetése mellett eszközöltetik.

Jelzálog-kölcsönök

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzviszonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvártt, „Ovár, bástya-utca 6. sz. (Ertekezhetni posta útján, vagy személyesen, naponta d. n. 1-től 4-ig.) 15—52

(4.)

TARTALOM: Meghívás. — Felhívás.

— Gyümölcsiparunk múltja, jelene és jövője (Folytatás). — A nyitrai gépgyár sorvető gépe. — Gazdasági szemle a bécsi közkiállításán. — Társalgó: — Választmányi ülés 1874 martius 2-án. — Értesítés. — Hazánk gazdasági őstermelése. — Egyveleg. — Piaczi árak. Hirdetések. —

V I C T O R I A

(3)

biztosító társaság Kolozsvárt (alapítva 1865-ben)

(8—26)

biztosításokat eszközöl.

I. Tűzkárok ellen: mindenféle épületek, gyárok raktárak, kereskedési és ipar cikkek és készletek, házi berendezések, gazdasági eszközök, elcsépelet vagy csépletlen gabona neműekre és széna s egyéb takarmányokra, épületben vagy szabad égalatt (a villámesapás által okozott tűzkár szintén megtérítettik.)

II. Jégkárok ellen: minden nemű mezei terményekre, mint takarmány füvek, kukuricza, gabna félék, olajos növények, szőlő és dohány termésre (a kár felvételi költségeket a társaság hordozza s a megbecsült kár egészen fizettetik.)

III. Az emberéletére minden módozatokban mint:

- a) a biztosított bármikor történendő halálakor fizetendő tőkére
- b) két biztosított egyén bármelyikének hamarabb bekövetkező halálakor fizetendő tőkére
- c) a biztosított előre meghatározott korévében fizetendő tőkére
- d) kiházasítási tőkére
- e) nyugdíjakra minden nembben, végre
- f) Elfogadunk az általunk megnyitott és biztosított eredményü túlélési csoportokba teljesítendő betéteket

A „Victoria“ által kifizetett károk összege

HA É T H A R T I K É T

halad s biztosítóinak káraik gyors és méltányos kifizetéseért nem csak alap- és tartaléktőkével, de évenként a milliót haladó bevételeivel is jót áll.

Közelebbi felvilágosítással szolgálnak a vezér-, fő- és alügynökségek s felügyelők.

Ajánlatok, ügynökségek vagy felügyelőségek elvállalása iránt, egyenesen az igazgatósághoz intézendők.

A „Victoria“ biztosító társaság.

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvártt.